

crkva u svijetu

godina IX • broj 3 • split • 1974

SADAŠNJI KAIROS CRKVE

Ljudevit Rupčić

Crkva se danas očito nalazi u društvenoj, političkoj, kulturnoj i religioznoj dijaspori. Izgurana na razne načine iz postojećih struktura i razvlašćena svjetovne vlasti i tutorstva nad narodima, ona nije više ni priznati partner, a kamoli gospodar. Zbijena na usko duhovno i društveno područje, ne vodi više ni glavnu, a pogotovu odlučujuću riječ u svjetskim zbivanjima.

Prije nego se donese teološki sud o tom položaju i pokuša iz njega izaći, treba Crkvu ozbiljnije promotriti u živom kontekstu povijesti i objave. Povijest svjedoči da se ne zapada prvi put u takvo stanje i da se ništa ne događa fatalistički ili automatski. Posljedice su uvijek duboko ukorijenjene u uzrocima. Biblija, opet, svjedoči o povijesnim, religioznim, unutarnjim i vanjskim fazama kroz koje je prolazio izabrani narod. Nigdje u njemu nema ravne linije razvoja i uspona. Izrael na svom putu nekad zastaje, posrće i opet se diže. Opet posrće i ponovo se diže, ali se nikad ne vraća natrag. Uvijek ide naprijed pa makar leđima okrenut od budućnosti. Prošlost ostaje zauvijek iza njega. Sadašnjost se uvijek pokazuje kao opovrgavanje prošlosti, a njezine tegobe kao porođajni bolovi budućnosti. Izrael uopće ne živi od prošlosti nego od budućnosti. I prošlost i sadašnjost samo je navješćuju, garantiraju i približuju. U svim promjenama Bog uvijek ostaje uza svoj narod. Uvjeren da Bog ide pred njim (Iz 33, 14—17), Izrael ostavlja sigurno za nesigurno i izlaže se opasnosti poraza. Ako i zaboravi Boga, Bog ne zaboravlja njega. Božja prisutnost uvijek je prožeta ljubavlju. I darovi i kazne potječu od nje. Izrael samo odabire jedno ili drugo. Dodjeljivanje obećane zemlje Izrael doživljava kao dar, a progonstvo iz nje kao kaznu. S Božje strane, oboje je dar. Gubitak je kraljevstva kazna, ali i dobit jer vraća u mir (1 Kr 22, 17). Isto je tako progonstvo kazna, ali i korist zbog obraćanja (Hoš 2, 16—17, 11, 10—11).

Bog žarko ljubi Izraela, ali ne voli njegovih mana. Kad se one pojave i ugroze bit i identitet naroda, Bog se pokazuje kao »oganj što proždire: on je Bog ljubomoran« (Pod zak 4, 24). Kazna je alternativa koju izaziva narod i koju Bog prihvaća kao oblik ljubavi prema njemu. Ona traje dokle narod hoće (Ez 11, 17; 36, 24; 37, 21), a ljubav je vječna. Kazna čisti Izrael i oslobađa ga od iluzija prošlosti. Otvara mu nove horizonte. No, to nije samo njegova korist. U zatočeništvu drugi iskustvom obogaćuje njega, ali i on druge. Izrael pruža poganima duhovna vrijednosti i tako ih priprema na Kristov dolazak. On postaje »svjetlo poganima i spas do krajeva zemlje« (Iz 49, 6). Kulturno blago tih naroda služi Izraelu da se posuvremeni i izrazi u novijim i punijim dimenzijama; a njegova otvorenost prema poganskoj državi omogućuje pristupanje pogana u kršćanstvo.

Pustinjska osamljenost pomaže Izraelu da vidi Boga na svakom koraku. Urezuje mu u svijest ljubav, dobrotu, svemogućnost i vjernost jednog jedinog Boga. Bog bijaše jedini oslon. K njemu su se neprestano okretale oči Izraela. Od njega su polazile sve inicijative. Tako se Izrael pripremio za kušnju koja je povezana s ulaskom u obećanu zemlju gdje vlada viša kultura, ali i veća religiozna i moralna pokvarenost.

Izrael u Babilonu prividno gubi slobodu, a stvarno gubi verige partikularizma, isključivosti, jednostranosti i iluzionizma, u koje se okovao. Babilonsko sužanjstvo ima eminentno povijesnospasiteljsko značenje.

Religiozni vrhunci Izraela, paradoksalno, dolaze upravo razorenjem Jeruzalema, Hrama i progonstvom u tuđinu. To je pomoglo da sjeme proroštva sazrije u srcima izabranog naroda.¹ U babilonskoj i grčkoj dijaspori Objava je produbljena i povećan kanon Svetih knjiga. Novi zavjet svjedoči da je mlado kršćanstvo, rasijano olujom pogana po cijelom Rimskom carstvu, pridonijelo univerzalizaciji Crkve. On dijasporu pripisuje Bogu i smatra je normalnim oblikom kršćanske egzistencije u ovom svijetu. Najprije, židovska dijaspora pridonijela je razvoju kršćanstva. Helenistički kršćani unijeli su u Crkvu svjetsku otvorenost. I svađe su bile korisne (Dj 6, 1—6). Nastali problemi bili su bolji od »mira« i »reda« koji su inače mogli biti poželjniji. Progonstvo je dovelo Crkvu među pagane i donijelo im spasenje (Dj 13, 1—13). Problemi Jeruzalemskog sabora pomažu boljoj spoznaji Evandjelja (Dj 15). Crkva se evanđeoskim rješenjima oslobađa granica koje su joj bile nametnute povijesnim trenutkom, a koje nisu njezine prave i »prirodne« granice. To unutarne oslobodjenje i raskivanje duhovnih snaga pozitivno djeluje i na vanjski svijet.

Biblija svodi to zamršeno zbivanje s paradoksalnim i tajanstvenim učincima i obratima na činjenicu da je Bog posebno intervenirao u povijesti i kroz povijest u korist čovječanstva. Oblik Božjeg zahvata jest povijest koja kulminira u Isusu iz Nazareta. Što je Bog učinio njemu namijenjeno je cijelom čovječanstvu. Krist je smisao povijesti i svojim uskrsnućem čini je razumljivom. On je obećanje svijetu i početak konačnoga. Put do njega prolazi kroz povijesno zbivanje kojim ne ravna Zakon nego obećanje (Gal 3; Rim 4). Čovjek je, prema Bibliji, govorni partner povijesti,

¹ Hans Urs von Balthasar, *Der heilige Rest, u Lebendiges Zeugnis*, Oktober 1966, Hft 2/3/4, Paderborn, str. 46.

a ne jednostavan subjekt ili objekt povijesti. Povijest je razgovor Boga budućnosti s Izraelom.² I Božji govor i čovjekov odgovor odvijaju se u obliku događaja. »U slobodi razgovora Boga s čovjekom ukorijenjeno je kontingentno događanje.«³ »Događaj je obećanje, događaj je ispunjenje.«⁴ Povijest se ne može preskočiti niti je eshatologija smije progutati nego je privlačiti i pomicati naprijed i oslobađati od svega što je zaustavlja. Konačno daje vrijednost povijesnom, ali čini relativnim sve njegove fenomene. Ono uvijek širi horizont i ide od obećanja k ispunjenju a od ispunjenja konačnom ispunjenju. »U svim prolaznostima svijeta jest već konačno na djelu.«⁵ Biblija je u biti autentičan izvještaj o događanju Obećanja.

Do konačnog vode promjene koje se uvijek moraju odvijati u krizi svjetskog događanja. Ništa postignuto nije konačno i stoga se ne smije pri njemu ostati. Budućnost se uzdiže samo na ruševinama i promašajima staroga. Proroci stalno upozoravaju na budućnost. Zato treba uvijek o prošlosti i sadašnjosti govoriti proročki pomoću budućnosti. Početak povijesti spoznatljiv je u povijesti Isusa Krista. Logika njezina događanja je Obećanje. Kontinuitet povijesnog zbivanja ne ovisi o dekretskoj volji Božjoj, nego o konstantnom Božjem razgovoru s Izraelom⁶ i s cijelim čovječanstvom. Zbog slobodnog djelovanja nije predvidiv nijedan kontingentni događaj, a zbog konačnoga nijedan nije stalan i nepromjenjiv. Pojava Krista kao starozavjetnog obećanja ruši sve predodžbe toga obećanja. Ono dolazi kroz lomljivu staroga i odbacivanje prijašnjih očekivanja. Razočaranja su uvijek križanje očekivanja obećanja drukčije nego treba. Ona su tek prilika da se Obećanje bolje shvati i ostvari. Uvijek je narod Božji drukčije očekivao ostvarenje Obećanja nego treba. Razočaranje mu je gorak, ali spasonosan lijek.

Povijesno mišljenje koje je otkriveno u Bibliji danas je već prihvaćeno u svijetu. To je veliki *kairos* da se Evanđelje bolje i lakše propovijeda. Crkva i kao društvena stvarnost i kao »sakramenat svijeta« (LG 1, 9, 48, 59; SC 5, 26; GS 43; AG 1, 5) treba da proročki upućuje na Obećanje i da ga anticipativno skupa sa svijetom ostvaruje u povijesti i povijesnim zbivanjima. Da bi za to bila sposobna, ne smije se poistovjetiti ni s jednom povijesnom predodžbom ili historijskom strukturom u kojoj se pojavila. Ona je bitno narod Božji na putovanju u obećanu budućnost i ujedno tako usko povezana s Bogom da je pravo tijelo Kristovo. Njezina se povijesnost ne svodi ni samo na prošlost, ni sadašnjost, ni budućnost niti se dijeli od zakonitosti Kristova tijela. U svijetu je radi svijeta. Niti ga smije ostaviti niti odbaciti, a još manje od njega se dijeliti neprelaznim zidom ili ga predavati đavlu. Jer, »Gospodnja je zemlja i sve što je na

² Hans Walter Wolf, *Das Geschichtsverständnis der alttestamentlichen Propheetie*, u *Theologische Bücherei, Probleme alttestamentlicher Hermeneutik*, München 1968, str. 324.

³ Hans Walter Wolf, nav. dj., 335.

⁴ Claus Westermann, *Bemerkungen zu den Thesen Bultmanns und Baumgärtels*, u *Theologische Bücherei, Probleme alttestamentlicher Hermeneutik*, München 1969, str. 113.

⁵ Josef Hünermann, *Hoffnung worauf?* u *Lebendiges Zeugnis*, oktober 1966, Hft 2/3/4, Paderborn, str. 83.

⁶ Usp. Hans Wolf, nav. dj., 324.

njoj« (Ps 24, 1; Kov 10, 26), i u Crkvi i u svijetu prisutan je isti Bog. I jedno i drugo njegovo je djelo. I jedno i drugo moraju biti u međusobnom skladu. Crkva mora priznati praktično i teoretski da nije ona sve što je od Boga. Ona je samo momenat i dio cjeline koja ima i drugih dijelova koji su samostalni. Svijet je pluralistički konstituiran. Zato je crkveni integralizam teoretska zabluda i praktična šteta. Jedinstvo cjeline ne čini Crkva nego Bog. A on djeluje i u Crkvi i u svijetu. Ideje i ostvarenja koja ima svijet pokazuju da i on ima evanđeoskih istina i da ih je nekad bolje ostvario nego Crkva. Zbog toga ona u njemu treba gledati partnera. Primajući od njega autentične vrijednosti za uzvrat mu donosi najveći dar koji je Bog u Kristu namjenio svim ljudima. Uspjesi svijeta kairis su autentičnijem propovijedanju Evanđelja. U razvoju svijeta, naime, Crkva ima priliku prepoznati i bolje upoznati istinu i odbaciti svoju štetnu teološku kratkovidnost zbog koje je često zapostavljano glavno u korist sporednoga i prolaznoga. Bog koji djeluje i u svijetu prokazuje kroz lomljivu strukturu, oluje revolucija, gromove rata, sušu zvanja i opustošenje kuće Božje, da su prijašnje formulacije istine, stilovi auktoriteta i strukture života često zarobljavali istinu i onemogućavali Obećanje.

Sva pitanja koja postavlja čovjek postavlja ih u povijesti i odgovor na njih očekuje u povijesti i u obliku povijesnih čina koji maksimalno ostvaruju Obećanje. Nijedan se od njih ne smije zaustaviti i proglasiti potpunim. Borba protiv svega što se pokreće i budi u svijetu bila bi borba protiv Boga budućnosti. Pokreti i događaji u svijetu čine istinu jasnijom. Tu poruku treba iskoristiti jer dolazi od Boga koji zabranjuje da se ostane na prošlosti. On provodi svoju riječ na neočekivan način. Kad god ljudi pokušaju bilo kako zaustaviti povijest i onemogućiti budućnost, Bog to na razne načine otklanja da bi se pokazao »vjeran u svojim riječima« (Ps 145, 13). Kroz povijesne katastrofe diže glas i poziva čovječanstvo da oslobodi istinu. U nacionalnim, društvenim, gospodarskim i religioznim revolucijama i porazima treba vidjeti oslobađanje istine (usp. Rim 1, 18). Bog trijumfira u ljudskom padu, u moralnom da se pokaže nemoralnost usvojenih načela, u ekonomskom da se očituje nepravednost primjenjenih kriterija, u društvenom da se istakne nečovječnost uspostavljenih odnosa. Što Bog misli, to i hoće; što hoće, to i čini (usp. Ps 33, 9). Tako pokazuje da je istinit, a svaki čovjek lažac (Ps 115, 11; Rim 3, 4).

Božja riječ je jedna, ali je potrebno da se izreče u više ljudskih riječi jer nijedna od njih nije adekvatna ni kao pojam ni kao čin. Propisi Mojsijeva zakona, iako su bili izraz Božje volje i odražavali uredan odnos s Bogom, ipak su zastarjeli i odbačeni su kao smetnja na putu k Bogu. Tako biva i sada sa svim povijesnim formulacijama i strukturama. Svaka je evangelizacija vezana za kulturu. Današnja evangelizacija vezana je za današnju kulturu. Duboke promjene u njoj vrlo su relativizirale veze religije s prijašnjim kulturama. Crkva se ne bi smjela u tom pogledu slijepo držati tradicije, nego biti suvremena. Biblija je vrlo instruktivna koliko je nova, druga kultura kairis za vjeru. Morfologija evanđeoskih stavaka Isus-tradicija pokazuje vjernost Isusu, a ne tradiciji. Da bi se omogućila nova situacija i slobodan pristup budućnosti, tradicija se proširivala i preoblikovala. To je normativno. Crkva je pozvana, a povi-

jesnim zbivanjima i ponukana, da neprestano izlazi iz sigurnosti i oblika prošlosti. Ona je religija obećanja, koje od nje traži da bude vjerna nje-mu, a ne povijesnim oblicima i postignutim stupnjevima. Braniti i osta-jati na status quo znači biti protiv Boga povijesti i budućnosti. Vrijeme nužno relativizira strukture i prijeći apsolutizaciju postignutog. Nema većeg zla po Crkvu nego je ostaviti onakvu kakva jest i ondje gdje je sada. Duh je želi voditi u nove povijesne predjele i uvesti u svu istinu (Iv 16, 13). Mnogi pokreti, ideologije i utopije budućnosti u svijetu samo su sekularizirana biblijska nada dolaska novoga čovjeka i novoga svi-jeta.⁷ Kršćanstvo se kao religija budućnosti mora neprestano otvarati prema njoj. Novi val povijesnih zbivanja pruža joj šansu da se oslobodi od vlastite zarobljenosti i da se otisne ususret Obećanju. Promjene do-nose oslobođenje i daju mogućnost da se mijenja što nije imalo perspek-tive ili se zbog ograničene mogućnosti nije moglo alternirati. Sadašnje stanje u Crkvi jest ostvarenje Božjeg obećanja ili njegove riječi koja je radi nas, pa makar bila u obliku kritike, prijekora, kazne i poraza. Dok se ruši stara slika Crkve, pokazuje se novija i istinitija (Ez 37). Narod Božji stalno se oslobađa ropstva egipatskog, babilonskog, perzijskog, grč-kog, sirijskog, rimskog, feudalnog, nutarnjeg i vanjskog i uvijek ulazi u sve veću slobodu, makar pri tom brojčano predstavljao Ostatak. Oslobo-đenje dolazi i pomoću neprijatelja koji poput Kira i ne znajući stoje u službi pravog Boga (Ez 1, 2—3). Danas »štoviše, Crkva priznaje da se čak samim protivljenjem svojih protivnika i progonitelja uvelike okoristila i da se može i dalje okorišćavati« (SG 44).

Vanjski pritisci pružaju priliku Crkvi da se zamisli nad prošlošću kako je ne bi apsolutizirala i nad sadašnjošću kako joj ne bi izmakla iz ruku »tako dovela u pitanje potrebnu budućnost. Pod pritiskom vanjskih čimbenika Crkva se čisti, otrježnjuje, budi i osposobljava za smišljeniji život i rad. Povijest kulture pokazuje da je bilo poticaja, zalaganja i pro-micanja slobode ne samo bez Crkve nego i protiv nje. U Francuskoj revo-luciji Crkva je bila na protivnoj strani. Leo XIII. zakasnio je ukazati na nepravdu koju trpi radništvo. Učinio je to tek kad su drugi na to upo-zorili i kad je nepravda rodila mržnju na Boga i Crkvu. Danas se borba za slobodu odvija u cijelom čovječanstvu. Prije svega, treba u tom uočiti Božju akciju i pridružiti joj se. Crkva ima pripremljeno tlo da inspira-tivno, kritički i uzorno promakne slobodu, posvijetlivši je praktično Kri-stovim mjerilom, kako borba za nju ne bi skrenula u ropstvo i iluziju. Ovo je prilika kad Crkva može ponuditi Evanđelje kao akciju potpunog oslobođenja čovjeka. Ona nipošto ne smije ostati postrani u borbi za slobodu, jer bi to bila izdaja Evanđelja i čovjeka. Evanđeoski pojam slo-bode odnosi se na cijelog čovjeka. Evanđelje nije samo spasavanje duše u budućem svijetu nego spasenje cijelog čovjeka, počevši već sada i ovdje. U životu i djelovanju Crkve bilo je u tom pogledu jednostranosti. Sad je Crkva, posebno u marksizmu, dobila konkurentni oblik mesijanizma i oslobođenja čovjeka. Svaka je sloboda u vezi s Bogom jer je on pravi Osloboditelj. Crkva bi proigrala priliku da pokaže evanđeosku autentič-nost i svoju duhovnu superiornost ako bi ostala samo pri kritici marksi-

⁷ Usp. Walter Kasper, *Einführung in den Glauben*, Mainz 1972, str. 157—163.

stičkih pogrešaka i apologiji svojih načela, ili emigrirala sa slobodom u unutrašnjost ostavljajući povijesnog i konkretnog čovjeka pokusima sva-kojkih utopističkih teorija slobode.

Gubitak vanjskog prestiža navodi Crkvu na traženje potrebnijega i korisnijega. Oduzimanje vanjskih dobara pruža mogućnost da se slobodno potraže nutarnja, vrednija i trajnija. Jeruzalem je tek gubitkom države i povratkom iz sužanjstva stekao mogućnost da postane glavni grad duhovnoga svijeta. Rimu se danas istim gubitkom pruža veća šansa da bude duhovno središte svijeta.

Uskraćivanje Crkvi partnerstva u politici i gospodarstvu po sebi je ambivalentno. Ali, Crkva može pri tom iskoristiti šansu da više ne dijeli s drugima neugodni deficit na tim područjima, nego da svu svoju snagu usmjeri na »jedino« potrebno, pomoću čega će drugi lakše riješiti i »manje« potrebno. Pravi je čas da se Crkva u svom vlastitom interesu i u interesu čovječanstva distancira od društvenih, političkih i gospodarskih struktura, koje onemogućuju bolji i ljudskiji život siromašnim, potlačenim i izrabljivanim. Vrijeme je sasvim dovoljno osvjetlilo pogreške i pružilo mogućnost ispravka. Treba izvući pouku iz činjenice da kršćanski narodi ostavljaju Krista i Evanđelje i okreću se mudrosti Marxa, Maoa i drugih. To što čine nije obijest nego svjedočanstvo da im praktično tumačenje Evanđelja u Crkvi ne osigurava ni drugarstvo, a kamoli jednakost i bratstvo. Crkva mora znati da ono što se događa na ulicama ovisi o onom što se govori i kako se postupa u njoj samoj. Pobune, revolucije, pokreti i ideologije podsjećaju je na zaboravljeno što bezuvjetno treba prihvatiti. Ta njihova usluga stvara šansu Crkvi da integrira Evanđelje u svoje propovijedanje i život.

Crkva je danas opet u dijaspori. To nije slučajna sociološka činjenica. Ona »je sudbina i znak kršćanstva na cijeloj zemlji«. ⁸ Naravno, to može biti i prokletstvo ali ne mora. Važno je da dijaspora može pa onda i treba biti spasnosno »moraš«. ⁹ Upada u oči, a to nije slučaj, da su svi veliki ljudi: Mojsije, Ezra, Nehemija, Zorobabel i Pavao došli iz dijaspore. Ona ih je očistila, oslobodila, nadahnula i učinila entuzijastima. Iz nje se i izabrani narod vratio s jednom duhovnom dimenzijom više. Diaspora oslobađa ljude da budu otvoreni prema drugome. Zatvorenost u se otuđuje od svijeta i osiromašuje. U dijaspori je Crkva prisiljena da se obogaćuje tuđim kulturnim iskustvom i da ga iskorišćuje za bolje posjedovanje objave i spasenja. Raseljenici u Evropi, Americi, Australiji razbijaju poput židovske dijaspore kule individualizma i pogubnog načela: »cuius regio ilius sit et religio«. U kontaktu s drugim narodima i vjerama nastaje kulturna, tehnička i religiozna izmjena dobara. Prisutnost različitih ljudi na jednom mjestu ili u istom društvu razara umjetno i povijesno postavljene granice među narodima koje Bog jednako ljubi, jednako želi spasiti i jednako želi učiniti braćom svoga sina Isusa Krista. Crkvi se tako pruža prilika da se unese kao kvasac u druge narode i vjere.

⁸ Rudlof Schnackenburg, *Gottes Volk in der Zersteuerung*, u *Lebendiges Zeugnis*, Oktober 1966, Hft 2/3/4, Paderborn, str. 31.

⁹ Karl Rahner, *Schriften zur Theologie*, Bd VIII, Einsiedeln, Zürich-Köln 1967, str. 409.

Crkvena dijaspora danas može unošenjem svjetla, izaravanjem vjere i ulijevanjem duhovnih snaga inauguirati i izgraditi novi, bolji i ljudskiji svijet koji tek takav može postati kršćanski.

Težnja svih naroda da od sebe stvore Ujedinjene narode stoji u pravcu sjedinjenja svih ljudi u Kristu gdje više nema ni Grka ni Rimljanina, ni roba ni slobodnjaka, nego svi samo jedan (Gal 3, 28). Crkva tim dobiva priliku da lakše propovijeda i ostvaruje potpuno jedinstvo među narodima. Katolicitet ima novu šansu u sekularnoj ekumeni.¹⁰ Jedinstvo svijeta pomažu i znanost i tehnika. One su pripremljene i u ruke pruženo sredstvo Crkvi da lakše i uspješnije vrši svoju misionarsku službu.

Patnja i progonstvo nisu nikad napuštali Crkvu, pa ni danas. Svako je vrijeme samo serviralo svoje razloge i uzroke tome. Naoko, patnja je kazna i prokletstvo, a u sebi je potreba i spasiteljska aktivnost Crkve. Ona ima posadašnjiti i nadopuniti Kristovu spasiteljsku smrt. Bolovi su Crkve spasiteljski bolovi koje trpi Krist i njima spasava svijeta (Kol 1, 24; 2 Kor 4, 10). Ludost križa jedina je mudrost spasavanja svijeta (1 Kor 1, 17—31). Zrno mora umrijeti da bi donijelo više ploda. I najveći porazi Crkve nose u sebi dio Kristove pobjede ako su došli radi Krista. U tom slučaju porazi i gubici nisu što jesu. U toj perspektivi križ se nameće kao potreba i sredstvo i stoga ga ne treba nositi samo kao odlikovanje nego kao zadatak. »Slabost« Crkve je mjesto i način Kristove epifanije (2 Kor 12, 9; 1 Kor 1, 26—28). U sadašnjim poniženjima Krist pruža Crkvi priliku da slabošću bude prikladan svjedok njegove pobjedonosne moći. Osim toga, progonstva svih vrsta: fizička, idejna i ideološka pomažu Crkvi vidjeti što je u njoj suvišno i krivo da taj balast što prije odbaci. Ima i drugih koristi. Bolovi i poniženja odgajaju duše. »Kršćanski rečeno, nevolje i kušnje su poziv na svetost. Nitko iz takvih situacija ne izlazi onaj koji je prije bio.¹¹ Tako Crkva stječe sve više svoj kvalitet i identitet. Ona ovdje na zemlji neće imati trijumfalnosti osim lažne ili štetne. Mora nositi križ i tako ući u slavu; liti svoju krv i tako se širiti; biti progonjena i lako biti svjedok Kristove istine pred svijetom i radi svijeta. Patnje su Crkve svestrana šansa da bude istinitija i prikladnija za spasenje.

Teološki pogled otkriva teološko značenje dobra i zla koja snalaze Crkvu te ambivalentnost jednog i drugoga. Njezin život očituje paradoksalnost nemoći i sile slabosti, siromaštva bogatstva i bogatstva siromaštva, poraza pobjede i pobjede poraza. Crkva se kroz povijest iskazuje kao otajstvo koje ne tumače dovoljno prirodni uzroci ni njihove zakonitosti. Oni nisu ni jedini ni odlučujući za njezin opstanak, napredak i procvat. Ipak, duboko zadiru u njezin život ili kao pomoć ili kao šteta. Zato je njezin kairos povijest, a dašnji kairos današnja povijest u svim svojim izražajima. Bila bi zloraba toga kairosa ako bi se pozajmljivala saborska rješenja iz prošlosti ili neke druge duhovne i društvene situacije. Ovdje u svijetu, ovom i ovakvom, ima se novo iskustvo o svijetu. Tim se omo-

¹⁰ Usp. Walter Kasper, nav. dj., 160.

¹¹ Yves Congar, *An meine Brüder im Priestertum-Zeugen des Evangeliums in der Einsamkeit*, u *Lebendiges Zeugnis*, Oktober 1966 Hft 2/3/4, Paderborn, str. 56.

gućuje bolje poznavanje istine i lakši pristup k njoj. Današnje neprilike pokazuju što je božansko i neprolazno, nenadomjestivo i nužno, a što se samo takvim pričinja. Pavao veli: »Sada vas opominjem da budete odvažni, jer nitko od vas neće propasti osim lađe« (Dj 27, 22). I ljudi su se spasili upravo ostavljajući lađu: jedni plivajući, a drugi na daskama razbijene lađe (Dj 27, 44). Što se činilo nenadomjestivo i nužno, trebalo je odbaciti da se spasi život. Još uvijek ima štetnog zavaravanja u Crkvi da su neke strukture spas. Obratno, samo njihovim odbacivanjem ili temeljitim preoblikovanjem mogu se ljudi spasiti. »Izbacivanje balasta nije dakle sa Saborom svršeno. On je samo započeo i sad dolazi teži dio: odbacivanje ideološkog tereta koji danas kršćane teško opterećuje.«⁴² Sadašnjost, ovakva kakva jest, jest ujedno dar i zadatak.

●
⁴² Hans Urs von Balthasar, nav. čl., 51.